

søger at forandre den, er naturligvis den, at Prisen paa Vejmateriale paa mange Steder er stegen ganske overordentlig. Paa en Tid, da de kun kostede Bagateller, regnede man det slet ikke for noget, men nu kan det hænde enkelte Steder, at en Mand har et stort Aktiv i, at han har Vejmateriale, og saa er der dog en Uretfærdighed i, at Kommunen uden videre, uden at give Erstatning derfor kommer og tager det. Man skal naturligvis ikke vanskeliggøre det for Kommunerne at finde Vejmateriale, for det vil hele Samfundet komme til at lide under, men paa den anden Side maa man dog passe paa ikke at gaa den enkeltes Ret for nær. Netop af den Grund finder jeg, at det Udtryk, der er brugt i § 4, og som der fra forskellig Side er blevet anket over, „passende Erstatning“, er særdeles vel valgt. Jeg tror ikke, den ærede Indenrigsminister eller det ærede Medlem for Thisted (Johnsen) har Ret i, at der i dette Udtryk „passende“ skulde ligge noget mindre end fuld Erstatning. Jeg tror, der ligger noget andet deri, nemlig at man skal rette sig efter Prisen paa Vejmateriale i de forskellige Egne. Der kan være Egne, hvor det saa godt som intet koster. For Eks., hvor man har det nøgne Sand, har Kvadratmile af Sand omkring sig, er der ingen Grund til at give nogen som helst Erstatning for Sand, som der ikke er mere værd end Luft. Men hvor der f. Eks. i mange Miles Omkreds ikke findes mere end 1 eller 2 Grusgrave, stiger Grus eller Sand derigennem til en høj Pris, og dertil skal man tage et passende Hensyn. Jeg mener altsaa, at der i det omtalte Udtryk ligger, at man maa ved Vurderingen rette sig efter den stedlige Pris paa vedkommende Materiale. Man maa tage Hensyn til den Pris, Ejeren kan opnaa ved Salg til private for det Vejmateriale, man tager fra ham. Det andet, der ligger i Ordet „passende“, er dette, at der ogsaa maa tages Hensyn til den Mængde af Vejmateriale, Sogneraadet gør Brug af. Det har ikke været Tilfældet hidtil. Hidtil har Praksis, saa vidt jeg ved, været den, at man paa en vis Maade eksproprierede for et vist Tidsrum visse Skp. Land, som Sogneraadet saa benyttede fuldstændig frit.

Det kunde tage meget, og det kunde tage lidt, mod at give en aarlig Erstatning derfor. Det har, saa vidt jeg ved, været Praksis de fleste Steder; men naar man nu vil tale om „passende Erstatning“ for Vejmateriale, kan jeg ikke skønne rettere, end at i det Udtryk ligger, at man maa ved Aarets Udgang gøre op, hvor mange Kubikfavne eller Læs af de forskellige Arter af Vejmateriale, man har brugt. Her vil man nemlig ogsaa komme ind paa at vurdere ikke alene Grus og Sand men ogsaa de Sten, som maatte være i Sandet. Det har vist sig mange Steder, at ved at grave en Grusgrav er man under Gravningen stødt paa et Lag af Kampesten, som maaske paa den Egn have en stor Værdi. Jeg ved, at der nu betales 20—30 Kr. pr. Kubikfavn af Granit. Naar man nu støder paa en saadan Sten, er den efter denne Lov indbefattet under den passende Erstatning, Ejeren skal have, naar Kommunen gør Brug deraf. Jeg mener, at det nævnte Udtryk netop er heldig valgt, og hvis man, under Takstationen skal tage alle disse Hensyn, og altsaa maa vide, hvor mange Kubikfavne, der er brugt baade af Sand, Grus og Ler, saa maa man sætte en Pris, svarende til Prisen for disse Ting paa vedkommende Sted. Alt dette mener jeg ligger i Udtrykket passende Erstatning. I det hele forekommer det mig, at det er en god Lov for Kommunerne. Det er altid godt at faa saadanne forskellige Bestemmelser samlede paa et Sted. Sogneraadene have haft stort Besvær med, at de ere spredte. Der opstaar mange forskelligartede Spørgsmaal, hvis Besvarelse nu bliver samlet paa et Sted, og jeg tror, at Sogneraadene ville sætte Pris paa Loven, men naar der skal nedsættes Udvalg paa dette Tidspunkt, er der vel intet Haab om at faa Loven i denne Session.

Ahlefeldt-Laurvig: Jeg vil kun tillade mig at gøre nogle ganske enkelte Bemærkninger, nærmet for at slutte mig til de ærede Medlemmer, der have foreslaaet at lade Lovforslaget gaa i Udvalg. I øvrigt giver jeg det ærede Medlem for 9de Kred (la Cour) nogen Ret, naar han taler om Kommunernes Ret. Jeg vil gerne lægge et godt Ord ind for Kommunerne. Jeg til-